

**Slots- og Kulturstyrelsen
Afdeling Nykøbing Falster**

Faxe Kommune
Frederiksgade 9
4690 Haslev

Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster
Telefon 33 95 42 00

post@slks.dk
www.slks.dk

18. november 2019
Jour. nr.: 19/09495-5

**Udtalelse vedr. digerne D00.107.640, D00.107.744 og D00.107.721
på matr. nr. 3a og 3u Bjerrede By og 2a og 6a Ulstrup By, Terslev,
Faxe Kommune**

Slots- og Kulturstyrelsen har modtaget Faxe Kommunens mail af 4. november 2019 med anmodning om udtalelse vedr. ansøgning om dispensation til at sløjfe 110 meter dige ifm. råstofgravning i Terslev Sogn.

Slots- og Kulturstyrelsen skal først understrege, at kompetencen til at vurdere, hvorvidt der kan meddeles dispensation, ifølge museumslovens § 29 j, stk. 2 alene er kommunens. Vi kan således ikke udtale os om, hvorvidt der kan meddeles dispensation eller ej i det konkrete tilfælde. Det har vi derfor ikke forholdt os til i nedestående udtalelse, men alene vurderet de tre diger og beskrevet generel praksis i denne type sager.

Generelle bemærkninger

Ifølge vejledningen om beskyttede sten- og jorddiger kan kommunalbestyrelsen dispensere for fjernelse af diger i forbindelse med større naturforvaltningsprojekter, offentlige anlægsarbejder, såsom motorvej, eller andre projekter herunder råstofindvinding, hvis det er af væsentlig samfundsmæssig interesse.

Ifølge Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis skal det godtgøres, hvorvidt der i de konkrete tilfælde er væsentlige samfundsmæssige interesser knyttet til råstofindvindingen på de konkrete steder, hvor de beskyttede diger ligger.

Råstofindvinding og de samfundsmæssige interesser, der eventuelt knytter sig hertil kan indgå med en vis vægt ved vurdering af, om der gør sig særlige forhold gældende, der kan begrunde en dispensation. Det bemærkes i forlængelse heraf, at det forhold, at et beskyttet dige ligger i et udlagt råstofgraveområde, efter nævnets praksis ikke i sig selv kan begrunde en dispensation fra forbudsbestemmelsen i museumslovens § 29 a (jf. Natur- og Miljøklagenævnets NMK-600-00083 af 30. juni 2016, se også Natur- og Miljøklagenævnets orientering nr. 179).

For alle disse tilfælde gælder, at der kun kan meddeles dispensation, hvis digerne er til direkte hinder for projektets udførelse. Dette betyder, at før der gives dispensation til at nedlægge diger, skal alle muligheder for at skåne digerne ved at ændre på projektet, være afprøvet. Ligeledes skal der altid ske en afvejning i forhold til det konkrete diges kulturhistoriske, biologiske og landskabelige værdier, før der træffes en afgørelse. Det er ikke i sig selv en tilstrækkelig begrundelse for at meddele dispensation til at nedlægge diger, at der ikke i efterbehandlingsplanen er sikret en hensigtsmæssig integration af digerne i det ændrede landskab.

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler altid, at der i tilladelser til råstofindvinding eller evt. afgørelser om dispensation fra digebeskyttelsen i forbindelse med samme stilles vilkår om, at der holdes en passende graveafstand til de beskyttede diger, som fortsat skal bevares. Der bør som minimum ikke graves tættere end 3-5 meter på et beskyttet dige, og kanterne af nedgravningen bør skråne på en sådan måde, at udskridning hindres. Hvis der sker udskridning skal Slots- og Kulturstyrelsen påbyde digerne reetableret. Ligeledes bør der stilles vilkår om, at eventuel jorddeponi holdes i en afstand på mindst 1 meter fra diger, der bevares. Hvis det er nødvendigt at meddele dispensation til gennembrud, anbefaler vi desuden, at det overvejes, om det er tilstrækkeligt med et midlertidigt gennembrud, eller om der evt. skal stilles vilkår om, at den jord, der fjernes fra diget i forbindelse med gennembrydning, anvendes til at udfylde ældre lovlige gennembrud eller til evt. at forlænge diget. Sådanne vilkår af varig interesse skal tinglyses for ansøgers regning (jf. museumslovens § 29 k, stk. 1).

Bemærkninger vedr. digerne D00.107.640, D00.107.744 og D00.107.721

D00.107.640 mellem matr.nr. 3a og 3l Bjerrede By, Terslev og 2a Ulstrup By, Terslev
Diget er et ejerlavsdige, og har dermed en høj kulturhistorisk værdi. Det er vigtigt, at bevare synlige spor efter ejerlavene i landskabet, da de er landets mindste geografiske administrative enheder, og vidner om Danmarks tidlige inddeling, idet mange ejerlavsgrenser er fastlagt langt tilbage i tiden.

Diget D00.107.640 er korrekt registreret som beskyttet, og med den korrekte placering og udstrækning. På højdemodellen og på luftfotos ses to steder, hvor diget er forstyrret som følge af overkørsel i forbindelse med markarbejde. Den nordlige overkørsel ses fra luftfoto 2004 og frem til 2010, hvorefter den sydlige overkørsel tages i brug i stedet for. Forholdene kan med fordel indgå i kommunens behandling af ansøgningen. I modsat fald vil Slots- og Kulturstyrelsen følge op på forholdene efterfølgende. Forholdene skal udbedres ved påkastning af egnet jord og tilklapning til en fast form, såfremt der ikke meddeles dispensation til evt. at bevare den ene overkørsel.

Danmarks Miljøportal
Data om miljøet i Danmark

Nyheder Ansvarsfraskrivelse Servicestatus Driftsstatus Ve

Brug kortet Tegn Grafik **Søg og finde** Koordinater og mål Andre værktøjer

Vejnavn og husnr. Adresser Ejendomsnr. Find en ejendom Ejendomsøgning Hvad gælder for mig Hvad gælder for mig Punkt Fritidsløb Linje Polygon **Rektangel** Filtrer Se gemte Naturside Søg naturdata

Resultater Danmarks Naturdata

← Beskyttede sten- og jorddiger (1) Træk et rektangel med musen på kortet, for at se hvad der findes dér X

☆ **Temnavn: Beskyttede sten- og jorddiger** > ...

DigID: 107640
Objekt ID: B6701EDE-5370-11E2-99F1-00155D01E765
Oprindelse: Ikke udfyldt
Ansv. myndigh: Kulturarvsstyrelsen (CVR: 26489865)

Jeg vil gerne...

Viser 1 - 1 (0 alt: 1)

◀ | ▶ Side 1 af 1 ▶

Hjem Kortlag Beskyttede...

0 30 60m

© 2021

Digeregistreringen i Miljøportalen

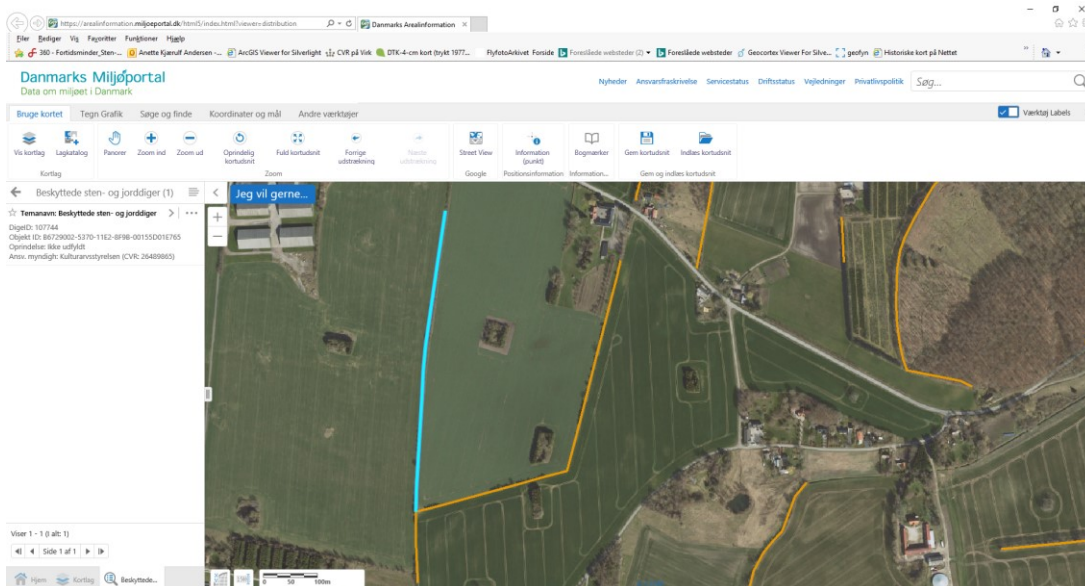

De to overkørsler i diget D00.107.640

D00.107.744 mellem matr.nr. 3a Bjerrede By, Terslev og 6a Ulstrup By, Terslev

Diget er et ejerlavsdige, og har dermed en høj kulturhistorisk værdi. Det er vigtigt, at bevare spor efter ejerlavene i landskabet, da de er landets mindste geografiske administrative enhed, og vidner om Danmarks tidlige inddeling, idet mange ejerlavsgrenser er fastlagt langt tilbage i tiden.

Strækninger har ikke været korrekt registreret i Miljøportalen, idet den nordlige del er fjernet længe før 1992. Det fremgår både af luftfotos og de lave målebordsblade. Strækningen, der er beskyttet, er kun de sydligste ca. 222 meter. Diget vurderes ud fra luftfotos og højdemodellen at være intakt på den beskyttede strækning.

Digeregistreringen i Miljøportalen

Udsnit af højdemodellen med digedigere registreringen over. Den nordlige del af dige D00.107.744 er fjernet før 1992, mens de sydlige ca. 222 meter er beskyttet

D00.107.721 mellem matr.nr. 2a og 6a Ulstrup By, Terslev

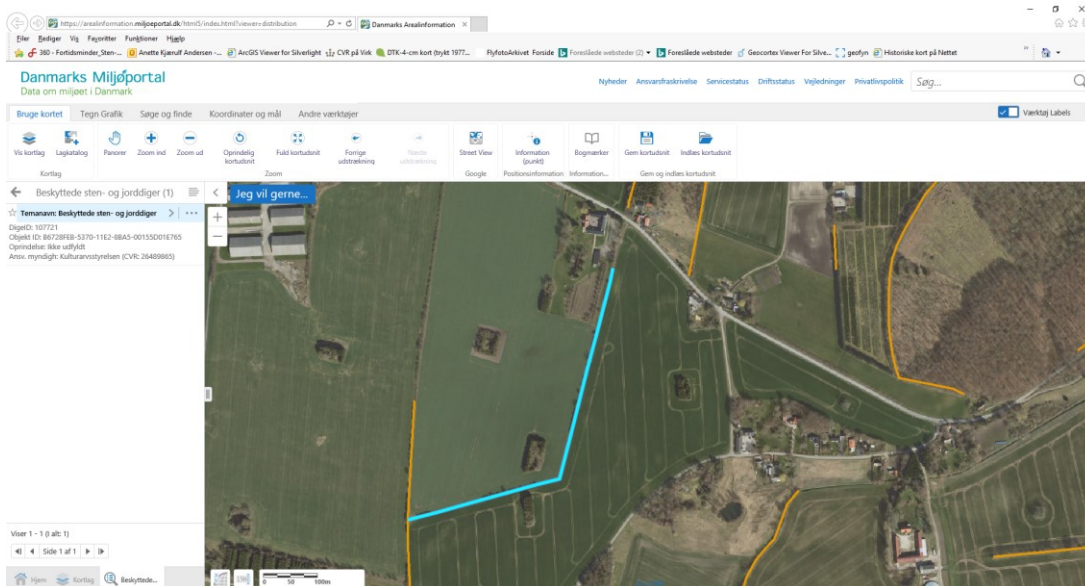
Diget er et udskiftningsdige, der markerer et ejendomsskel, anlagt i forbindelse med udskiftningen af ejerlavet Ulstrup. Ejerlavet Ulstrup er grundet gårdenes placering og ejerlavets form udskiftet ved en uregelmæssig blokudskiftning. Diget D00.107.721 markere sammen med digerne nord for og ejerlavsdiget D00.107.744 næsten hele afgrænsningen af matrikel 6a, som udgjorde jorden til Vasegaard, der ser ud til at være opført uden for landsbyen, eller evt. udflyttet, før udskiftningen.

Diget D00.107.721 fortsætter på 4 cm-kortet en del længere mod nord, end det er registreret i miljøportalen. Den nordligste del af diget, ses dog ikke på højdemodellen, og der vurderes ud fra luftfotos ikke at være sket ændringer på denne strækning siden før 1992. Digeregistreringen er dog blevet rettet lidt på baggrund af højdemodellen, da diget slutter ca. 6,5 meter længere mod nord, end der var registreret.

Den sydvestligste ende af diget, hvor det møder D00.107.640, D00.107.744 ser på højdemodelle ud til at være forstyrret. På luftfoto fra 1993 ses det tydeligt, at der er et ældre og lovligt gennembrud på ca. 12 meter. Denne strækning er derfor slettet i Miljøportalen.

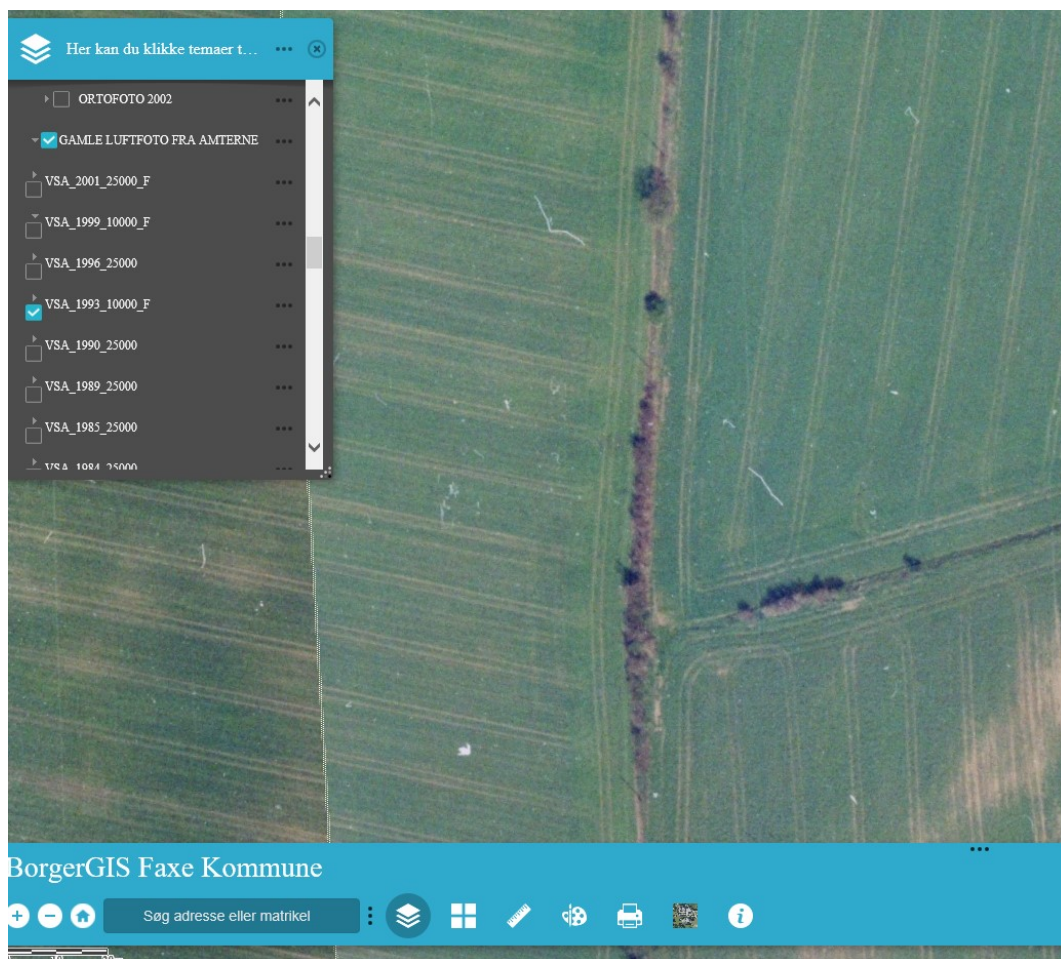
Omkring 124 meter fra den nordlige ende af diget D00.107.721 starter en ca. 14 meter lang strækning, hvor diget er næsten i niveau med det omgivende terræn. Strækningen ser ud til at være blevet jævnet, dog er der ikke på noget luftfoto fra 1993 og frem noget der tyder på en overtrædelse. Den lave strækning af diget falder sammen med et mere vådt område, som jf. luftfotos strækker sig fra SV mod NØ på tværs af diget. Det er derfor muligt, at denne strækning af diget altid har været lavere, for at muliggøre, at vandet kan komme væk. Mod syd bliver diget smallere, dette ses allerede på luftfotos fra 1954, og der ser således ikke ud til at være sket nogen forstyrrelse af det beskyttede dige.

Digereistreringen i Miljøportalen

Luftfoto fra 1993 fra Vestsjællandsamt, hvor gennembruddet i sydvestlige ende af diget D00.107.721 fremgår.

Højdemodellen med den lave strækning ca. 124 meter fra nord enden af diget D00.107.721

Venlig hilsen

Anette Kjærulf Andersen
Fuldmægtig, Arkæolog
Fortidsminder, Center for Kulturarv

E-mail: aka@slks.dk
Telefon: 33733367